

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๒

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรมนะ ฟังธรรม สัจธรรม ธรรมแท้ๆ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิโก รู้กลางหัวใจ เป็นสัจจะ เป็นความจริง เป็นสิ่งที่ทำให้พ้นจากทุกข์

แต่ที่เราเทศน์มาทั้งหมดนะ สมาธิหลากหลาย สมาธิหลากหลาย เราพูดถึงขั้นของสมาธิ สมาธิ ฤๅษีไพร เติรฤๅษี นิครนถ์ พระที่ภาวนาไม่เป็น แล้วผู้ที่ภาวนาสมาธิหลับตา สมาธิล้ม ตานะมันไม่มี ไม่มีหรอก

พูดถึงเรื่องของขั้นของสมาธิ สมาธิคือสมาธิ สมาธิคือศีล สมาธิ ปัญญา สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานมันต้องมีพื้นฐานมาจากสมถกรรมฐาน

ถ้าสมถกรรมฐานมันเป็นไม่ได้ “โลกุตตระ โลกียะ โลกุตตระ โลกียะ” ไม่มี ไม่มีหรอก

แล้วบอกว่ามันไม่พูดถึงขั้นของปัญญาเลย

จะไปพูดทำไม มันไม่รู้เรื่องหรอก

เวลาหลวงตาท่านพูดไป เวลาหลวงตาท่านพูด เวลาพูดแล้ว ขอโทษนะ เหมือนคุยกับสัตว์ สัตว์มันไม่รู้ภาษาเราหรอก เว้นไว้แต่นกขุนทอง นกแก้ว ให้ป้อนกล้วยมัน “แก้วจ๋า แม่จ๋า” มันก็พูดไปไง

นี่ก็เหมือนกัน จรณะ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ท่องจำทั้งนั้นนะ มันเป็นเรื่องการท่องจำ คนภาวนาเขาเป็นเขารู้ แต่คนที่ภาวนาของเขาเป็นเขามีมารยาท

แล้วภาษาเรา ทุกคนเกิดมา เรามีครอบครัว เรามีลูกมีเต้าใช้ใหม่ ลูกเกิดมา ๓ ขวบมันมีสัญชาตญาณเป็นอย่างไร มันไร้เดียงสาอย่างไร ๗ ขวบ ๒๐ ขวบ ๔๐ ขวบ ๖๐ พฤติกรรมของคนมันแตกต่างกันอย่างไร ความแตกต่างของคนคือวุฒิภาวะของจิตที่มันพัฒนาของมันขึ้นไป

นี่ก็เหมือนกัน ไร้เดียงสา “โลกุตตระๆ”

เรายืนยันตลอด โลกุตตระไม่มี โลกุตตระในพวกเขาไม่มี ไม่มีเพราะอะไร เพราะสมาธิหลับตา สมาธิลืมตา ถ้าคนเขามีโลกุตตรปัญญา เขารู้จักสมาธิ ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีสมาธิขึ้นมาเป็นฐานของที่ตั้งแห่งการงาน สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน แล้วตั้งที่ไหน

เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านสอน จิตเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร จิตมันพัฒนาของมันขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป แล้วขั้นของสมาธิๆ ไง ยังจะมีสมาธิหลากหลายไปเรื่อยๆ เพราะจะพูดให้ชาวพุทธ ให้ชาวพุทธผู้ที่มีสติปัญญา

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ไง ศีล สมาธิ ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญา ไง จะพูดให้ชาวพุทธเข้าใจถึงผลของสมาธิ ใ้ที่พูดสมาธิหลากหลาย มันเป็นแค่ขั้นของการทำความสงบของใจเข้ามา แล้วทำความสงบใจไม่ได้ ฐานที่ตั้งแห่งการงานหาไม่เจอ

นี่ไง เขาบอกว่ามันไม่พูดเรื่องปัญญา

ปัญญามันจะเกิดจากตรงไหนละ ปัญญามันเกิดอย่างไรละ

ถ้าปัญญามันจะเกิด ศีล สมาธิ ปัญญา ภาวนามยปัญญา

สิ่งที่เกิดขึ้นจันทมยปัญญา จินตนาการไปทั้งนั้นนะ การศึกษาเล่าเรียนเป็นภาคปริยัติ ปริยัติให้ศึกษาให้ปฏิบัติ เวลาคนที่ศึกษามาแล้วถึงจบ ๙ ประโยคแล้ว เวลาเขาปฏิบัติเขายังปฏิบัติกันไม่ได้เลย

เวลาการปฏิบัติ ขั้นของวิปัสสนาธุระ คันถธุระ คันถธุระก็ศึกษามาเพื่อการปกครอง ศึกษาเพื่อความเข้าใจ ศึกษามาเป็นนักปราชญ์เพื่อการแยกแยะทางการวิชาการ ทางวิชาการก็เป็นทางวิชาการ ทางวิชาการ จินตมยปัญญาๆ คนที่จินตนาการ คนที่มีอำนาจวาสนา

ขึ้นมา เขาจินตนาการเขาเขียนตำราของเขา โอ้โฮ! ซาบซึ้งๆ แต่มันก็ยังไม่รู้จักศีล สมาธิ ปัญญา ตัวจริง ไม่เป็นหรอก โลกุตตระไม่มี

แหม! พวกฉันเป็นโลกุตตระ มีศีลแล้วเป็นโลกุตตระ ให้อพวกนี้เป็นโลกียะ

นี่ไง คำนี้มันฟ้อง มันฟ้องถึงว่าไม่เคยเห็นภาวนามยปัญญา ถ้าจะพูดถึงภาวนามยปัญญา เวลาสมาธิมีกำลังขึ้นมา สมาธิถ้ามันเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง เราวิปัสสนา ขึ้นมานะ อืบ! ไม่อ้าปากเลยละ ไม่อ้าปากเลยละ

ถ้ายังอ้าปากจ้อยๆ อยู่ นี่ ขุนทอง บินสิบิน ลองบินสิจะรู้ว่า อ้อ! บินเป็นอย่างนี้เว้ย ลองบินเป็นสิ ขุนทองลองบินดูสิ ใ้หนี่ขุนทองมันบินไม่ได้ อยู่ในกรงทองเง จรณะ ๑๕ อริยสัจ ๔ โอ้โฮ! กรงทอง บินไม่เป็น เพราะบินไม่เป็นถึงสมาธิหลับตา สมาธิลืมตา

สมาธิไม่มีหลับตาไม่มีลืมตา มันมีแต่ถูกหรือผิด ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง เป็นไปได้หรือ เป็นไปไม่ได้ แล้วถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนาแล้ว อืบ!

เขาบอกว่าไม่พูดถึงขั้นของปัญญาเลย

ทำไมต้องไปพูด พูดอย่างไรก็ไม่รู้ เราจะพูดเรื่องของสมาธิที่หลายหลาย สมาธิที่หลากหลาย คนที่เวลาปฏิบัติไปแล้ว มันเป็นจริตใจ เป็นจริตของหัวใจดวงนั้น ใจดวงนั้นถ้ามันปฏิบัติไปแล้วมันรู้มันเห็นสิ่งใดนะ รู้เห็นสิ่งใด เห็นไหม

เวลาหลวงตาท่านสอนนะ ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิใจ ใช้ปัญญาแก้ไขแก้ไขจิตของตน ถ้ามันมีความผูกพัน ความสงสัย จิตมันส่งออก จิตมันทวิภูมิมานะ จิตมันยึดมั่นถือมั่นในตัวมันเอง นี่ไง เวลาปัญญาอบรมสมาธิๆ ใจ

สูงสุดคือปัญญาอบรมสมาธิถ้าเป็นสัมมาทิฐิ ถ้าเป็นมิจฉาทิฐิมันนกขุนทอง นกขุนทอง มันเป็นไปไม่ได้ ปัญญาอย่างนี้ ปัญญาอย่างนี้ ดูสิ ในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มนุษย์ เทวดา อินทร์ พรหมตรัสรู้ได้ มนุษย์ทำได้ สัตว์เดรัจฉานไม่ได้ สัตว์เดรัจฉาน เห็นไหม

แล้วเวลาที่เรารู้ปัญญานี้คือโลกียปัญญา ปัญญาเกิดจากสมอง ปัญญาเกิดจากจิตจำ นี่คือสัญญา สัญญาแล้วจินตนาการขึ้นมาเป็นจินตมยปัญญา เกิดจากจินตนาการ มันเป็นธรรมชาติไปไม่ได้ ถ้าเป็นธรรมชาติไป ภาวนามยปัญญา

ในสมาธิหลากหลาย เราพูดขั้นของปัญญาบ้าง อยู่ในนั้นนะ ขั้นของปัญญาบ้างเพราะอะไร เพราะเวลาเทศน์ไป ตันไม้มันเติบโตขึ้นมามันต้องมีโคน มีลำต้น ต้องมียอด มีใบของมัน

นี่ก็เหมือนกัน ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าปัญญามันจะเกิดขึ้นอย่างไร แต่ปัญญามีหลากหลายไหม เวลาปัญญา สมาธิน้ำล้นแก้ว น้ำล้นแก้ว

หลวงตาท่านสอนประจำ สมาธิน้ำล้นแก้วมันก็แค่สมาธิ ไม่มีสมาธิเกิดปัญญาไม่ได้

เวลาครูบาอาจารย์ของเราจะ สมาธิมันยังทำไม่เป็นเลย

ถ้าสมาธิทำไม่เป็น ศีล สมาธิ ปัญญา ภาวนามยปัญญาเกิดจากสัมมาสมาธิ แล้วสัมมาสมาธิต้องสมาธิถูกต้อง แล้วถ้ามันถูกต้องขึ้นมาแล้ว ถ้าเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญาเป็นอย่างไร

“นี่มันไม่พูดถึงขั้นของปัญญาเลย”

พูดอยู่บ้าง เพราะอะไร เพราะพูดอยู่บ้าง หมายความว่า เปรียบเทียบ เปรียบเทียบถึงโลกียะกับโลกุตระไง

โลกียะคือโลกทัศน์ ความคิดของมนุษย์ทั้งหมด โลกียะทั้งหมด ไม่มีโลกุตระ ไม่มีหรอก แล้วถ้าโลกุตระจะเกิดขึ้นไง

“มันไม่พูดถึงขั้นปัญญาเลย”

ไม่พูด ยังไม่พูดนะ พูดถึงขั้นของสมาธิๆ ใจ เพราะว่าสมาธิหลับตา สมาธิลืมตาไง ถ้าสมาธิหลับตา สมาธิลืมตา แล้วก็แจ่มๆ นะ นี่นกขุนทอง นกขุนทอง บินสิบิน ลองบินขึ้นมามัน ความรู้แตกต่าง ความรู้แตกต่างเกาะคอนั่นอยู่

แล้วเวลาเราพูดถึง ปุณฺณคนหนา ปุณฺณคนหนา ปุณฺณนะ ปุณฺณ กัลยาณชน เวลา ยกขึ้นสู่โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามีผล อนาคามิมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล

ครูบาอาจารย์ของเราท่านท่านะ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ นี่เป็นฝ่ายกิเลส นิโรธคือการดับ ทุกข์ ด้วยวิธีดับทุกข์

เวลาจิตที่มันกลั่นออกมาจากอริยสัจ มันกลั่นอย่างไร

“มันมีมรรค ๗ มรรค ๘”

คนพูดอย่างนี้ไร้สาระ “สมาธิไม่ต้องทำก็ได้ สมาธิจะมาทีหลัง สมาธิจะมาข้างหน้า จะมาทีหลัง”

มันเหมือนเรากู้เงินเลย โครงการนี้กู้ ๕๐๐ ล้าน มันจะเอากำไรอีก ๑๐,๐๐๐ ล้าน กู้ไปเลย เจ้งหมดเลย ไม่มีอะไรเหลือเลย นี่ไง สมาธิอย่างนั้น สมาธิอย่างนี้ ไร้สาระ

โดยพื้นฐานเรามีลูกมีหลาน ลูกหลานเรา เราก็สอนนะ อย่างน้อยก็มีความกตัญญู กตเวที อย่างน้อยก็ให้มีความอบอุ่น ให้รักพ่อรักแม่ ลูกหลานของเรา ถ้ามันเติบโตขึ้นมามันจะมีสติมีปัญญา ดูเขาวินัยของใคร พ่อแม่เลี้ยงลูกมาจะรู้ได้เลยว่าลูกคนไหนปัญญาดี ปัญญาไม่ดี ลูกคนไหนฉลาด ลูกคนไหนซื่อป้อ พ่อแม่จะรู้ทั้งสิ้น

นี่ก็เหมือนกัน เราจะปฏิบัติภาวนาของเรา เราไม่รู้จักจิต เราหาจิตเราไม่เจอเลย แล้วบอกหลับตาลืมตาๆ ไร้สาระมาก

มันมีวิปัสสนาธุระ คณธุระ ใ้ฉันวิปัสสนาธุระ นี่ไง ที่ว่าหลวงปู่มั่นท่านพูด “มหา มหา เรียนมาแล้วเอาทฤษฎี เอาทฤษฎีที่เรียนจบมามาล็อกใส่ลิ้นชักสมองไว้ แล้วลั่นกุญแจไว้อย่าให้มันออกมา ถ้าออกมามันจะเตะมันจะถีบกัน”

นี่ผลของมันนะ ขุนทองนี่ชัดๆ เลย ไบลานเปล่า ไบลานเปล่าๆ จำเปล่าๆ พูดเลื่อนลอย “อู๊ย! มันละเอียดมาก มันไม่กล้าพูดเรื่องปัญญาหรอก เพราะปัญญามันอีกเยอะ”

สัญญาทั้งนั้นนะ ปัญญาไม่เป็นแบบนี้

ปัญญาเป็นสันทิฏฐิโก เป็นปัจจัยตั้ง ปัญญาเกิดขึ้น แล้วครูบาอาจารย์ท่านสอบหมดนะ เวลาสอบ “จิตเป็นอย่างไร”

มันพูดไม่ได้ ให้จำจนตายก็พูดไม่ได้

บุคคล ๔ คู่มันมหัศจรรย์นะ เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติไป โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามีผล อนาคามิมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล แล้วเวลา สติ สติ มหาสติ ปัญญา มหาปัญญา ปัญญาญาณ ปัญญาญาณที่มันเกิดจากมรรคจากผลนะ นี่คุณค่าในพระพุทธศาสนา

ปัญญาเขาพูดอยู่บ้างในนั้นนะ แต่มันก็ฟังไม่เป็น ฟังไม่รู้หรอก มันฟังรู้ได้แต่ วิทยาศาสตร์ สัจจาทถุญญนี้ไง จะมาเถียงกันเรื่องทฤษฎีไง เอาทฤษฎีมาได้แย้งกัน

“โอ้ย! มันยังอีกเยอะ อีกเยอะ”

โอ้โฮ! เยอะกว่านั้นเยอะ ไปไม้ในปากกับไปไม้ในกำมือนะ ใช้นั้นนะแค่ไปไม้ในกำมือ กำมือคือตู้พระไตรปิฎกไง เอามาตั้งแล้วก็มาชี้ๆ กันไง นั่นนะไปไม้แค่กำมือเท่านั้นแหละ ไปไม้ในปากเขา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่เป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์ถ้าไม่เป็นคุณกับใคร ก็ไม่พูด แล้วถ้าไม่เป็นประโยชน์นะ มันจะฟันเพื่อน

พุทธวิสัย มันกว้างขวางมาก พูดขนาดว่า ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ที่เข้ามาที่ใจ ที่เข้ามาที่ใจ แล้วถ้าปัญญามันเกิด มันต้องเกิดจากใจของเรา มันต้องเกิดจากใจ

ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สาธุ สาธุ ธรรมและวินัยเป็นศาสดา ไม่มีพระพุทธเจ้าไม่มีศาสนา ไม่มีศาสนาเราไม่ได้มาบวชอย่างนี้ ถ้าไม่ได้มาบวชอย่างนี้ ถ้ามีวาสนาก็เป็นฤๅษีชีไพรไร ฤๅษีชีไพรก็ถือศีล ๕ ศีล ๘ กันไปไรถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ ตรัสรู้เองโดยชอบแล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้เรามาศึกษา แล้วใครมีอำนาจวาสนามันจะใช้สติปัญญาพยายามทำความเข้าใจของใจเข้ามา ถ้าใจสงบระงับเข้ามาแล้วมันถึงฝึกหัดของมันๆ มันปัจจัยตั้ง เป็นสันทิฏฐิโก เป็นกลางหัวใจนั้น

ไม่ใช่มานานขุนทอง ไม่บินนะ ถ้าบินเมื่อไหร่จะ หลับตา กับ ลืมตา จะจบ หลับตา กับ ลืมตา ไม่มีผลของการประพฤติปฏิบัติ มีแต่ถูกหรือผิดเท่านั้น ถ้ามันผิดมันก็ย่ำคิดย่ำทำอยู่อย่างนี้ไง แล้วก็ทฎฐิมานะไง ในทรงของตนไง มันจะเป็นมรรคเป็นผลขึ้นมาจากไหน เป็นมรรคเป็นผลมาจากการชี้ การบอก การรับรอง ไม่มี

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปัจจุตัง สันทิฏฐิโก เราต้องรู้จักก่อน เราตัวเอง รู้เสร็จแล้ว ไปกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แสดงธรรมให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฟัง

เวลาพระโสดะที่มาจากพระกัจจายนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าส่งมาให้อยู่ในวิหาร “อ้าว! เธอแสดงธรรม” คือให้สวด สวดคือการปฏิบัติ นั่นนะ แล้วมันพูดปะๆ ถ้าปะๆ มันมีหนึ่งเดียวไง

อริยสัจมีหนึ่งเดียว ไม่มีสองไม่มีสามหรือ อริยสัจมีหนึ่งเดียว โสดาบันเป็นโสดาบัน สกิทาคามีเป็นสกิทาคามี อนาคามีเป็นอนาคามี พระอรหันต์เป็นพระอรหันต์ แล้วถ้าเป็นแล้ว เป็นอย่างไร มันเป็นอย่างไร มันเป็นอย่างไร มันเป็นอย่างไร

ไฉนนะ ไตรลักษณ์ก็ไม่ได้จัก มันไม่มีการเกิดขึ้น

การเกิดขึ้นคือจิตสงบระงับเป็นสัมมาสมาธิ เห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง เห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริงมันจะกระตุกหัวใจเลยว่า นี่ไอ้กิเลส

ไม่เคยเห็นกิเลสจะฆ่ากิเลสไม่ได้ เห็นกิเลสแล้วนะ กำลังไม่พอ กิเลสมันตบหน้าเอานะ หายท้องเลย พอกิเลสมันตบหน้าหายท้อง เลือดหมดเลย เห็นกิเลสแล้วก็สู้กับกิเลสไม่ได้ เห็นกิเลสแล้วก็จับกิเลสไว้ไม่ได้ เห็นกิเลสแล้วก็ยกขึ้นสูวิปัสสนาไม่เป็น

การยกขึ้นสูวิปัสสนา ในวงการพระกรรมฐานเขาเรียกว่า สงครามธาตุ สงครามขันธ ระหว่างมรรค ๘ กับพญามารได้ประหัตประหารกันบนหัวใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ

ไม่รู้จักอีกนะ

เราจะไม่พูดให้มันพรวดพราด ไม่พูดให้มันมีช่องหลบไป สมาธิต่างๆ เป็นชั้นของสมณะ

เขาบอกว่า ทำสมณะๆ พระกรรมฐานทำสมณะ เป็นหินทับหญ้า

มีงั้นมีแต่หญ้า ไม่รู้จักหญ้า ทับมันไว้ด้วย ยังไปเก็บนะ ไปเก็บหญ้า ไปดูแลนะ โอ้ย! นี่แหละการเดินจงกรม นี่คือการวิปัสสนาได้หญ้า ได้แมลง แล้วพอสมณะบอกหินทับหญ้า

ให้มึงทับให้เป็นเถอะ การทับให้เป็น ผู้จัดสวนนะ หินก้อนหนึ่งก็มีคุณค่า ช่างจัดสวนนะ เขาจัดตกแต่งของเขาเป็นประโยชน์มาทั้งสิ้น ถ้ามันเป็นจริงๆ มันจะเป็นจริงในหัวใจดวงนั้น

ยังจะมีสมาธิหลากหลายต่อเนื่องไป เพราะเขาถูกกฎกรรมฐานว่าเงาเงา อยู่แต่ในป่าในเขา พุทโธๆ มันจะรู้อะไร

แค่สมาธิ ให้เห็นว่าสมาธิมันแตกต่างกันอย่างไร สมาธิในหัวใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ มันจะมีมุมมองทัศนคติอย่างไร แล้วถ้าเป็นสมาธิที่ถูกต้องดีงามมันเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าคนมีอำนาจวาสนาเขาจะยกขึ้นสู่วิปัสสนา เห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง คือเห็นกิเลส

จับกิเลสไม่ได้ แก้กิเลสไม่ได้ บ้านของใคร หัวใจของใคร เข้าปากชอยผัดมันจะเข้าสู่บ้านของตนไม่ได้ คนที่จะเข้าสู่หัวใจของตน เพราะหัวใจของตอนนี้เป็นผู้ที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

ผู้ที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ทำสัมมาสมาธินั้นนะคือมาตรฐานของจิตดวงนั้น จิตดวงนั้นนะ ถ้ามาถึงจิตดวงนั้นแล้วมันจะเข้าชอยๆ คำว่า “เข้าชอย” คือยกขึ้นสู่วิปัสสนา มันถึงจิตดวงนั้นแล้วมันหาชอยไม่เจอ

ส่วนใหญ่แล้ววิปัสสนากันไม่เป็นเพราะทำสมาธิได้แล้วก็คิดว่าสมาธิเป็นนิพพาน สมาธิเป็นนิพพานไปไม่ได้ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แต่ไม่มีสมาธิจะเกิดสัมมาทิฐิ การวิปัสสนาเกิดขึ้นมาไม่ได้

นี่ในวงกรรมฐานนะ แล้วในวงกรรมฐานเขาพูด เขาพูดด้วยความจริง นี่ไง นี่พูดถึงการสนทนาธรรมเป็นมงคลอย่างยิ่ง ใจ เวลาหลวงปู่มั่นท่านตรวจสอบๆ เป็นมงคลกับคณะสงฆ์ เป็นมงคลกับบุตรหลาน เป็นมงคลกับผู้สืบทอดศาสนา เป็นมงคลเพราะอะไร

เพราะครูบาอาจารย์ท่านเป็นมงคล ท่านเป็นมงคลเพราะว่าท่านเป็นธรรม ท่านไม่เห็นแก่พ่อ แก่แม่ แก่ปู่ แก่ย่า แก่ตา แก่ยาย แก่คนนั้นคนนี้ เขาไม่เห็น ท่านเห็นแต่กิเลส กิเลส กิเลส กิเลสในใจของเขื่อนั้นนะ จะล่อกิเลสในใจของเขื่อนั้นนะ

หลวงตาท่านบอกว่า แปลบาลีแปลตีหัวกิเลส ฟาดหน้ากิเลส ไม่ใช่แปลเป็นบาลีต้อง
สมาส ต้องพูดให้นุ่มนวลอ่อนหวาน ไม่มี ฟาดหัวกิเลส

แต่เราไม่เคยเจอกิเลส เราไม่เคยเห็นอะไรเลย แล้วบอกว่ามันไม่พูดถึงชั้นของปัญญา
เลย

ชั้นของสมาธิน้ำล้นแก้ว ชั้นของปัญญาไม่มีขอบเขต หลวงตาบอกเป็นเรดาร์จับ ดุติ
กลิ้งมันจับถึงหลุมดำเลย ชั้นของปัญญาต้องไม่มีขอบเขต ถ้ามีขอบเขต มีลี้กมีเหลือบมุมที่
ไหน กิเลสมันซ่อนที่นั่น กิเลสซ่อนที่นั่น

กิเลสนี้ร้ายนัก กิเลสนะ กิเลสในใจมันซ่อนอยู่หลังนกขุนทองนั่นนะ แล้วก็แจ้วๆ
ขุนทอง บิน บิน ขุนทองไม่บินนะ หลับตาลืมตามันก็เลยคาใจอยู่นั่นไง ถ้าขุนทองบินได้นะ
หลับตาก็บินได้ ลืมตาก็บินได้ บินไปแล้วหาเหยื่อได้หรือเปล่า เลี้ยงชีพเป็นหรือไม่เป็น ขุนทอง
จะเอาตัวรอดหรือเอาตัวไม่รอด ถ้าขุนทองเอาตัวรอดได้ นี่ไง ภาวนาเป็น

ภาวนาไม่เป็นนะ ขุนทองก็อยู่ในกรงนั่นแหละ รอกล้วยเขา

ขุนทอง บิน เอวัง